

**Національна академія наук України
Інститут регіональних досліджень**

Благодир Ярослава Ярославівна

УДК 336'77'71: 330.131.7

**УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ НА ОСНОВІ
УДОСКОНАЛЕННЯ ЇХ ОЦІНКИ**

Спеціальність 08.04.01 – Фінанси, грошовий обіг і кредит

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Львів 2006

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку і аудиту економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Нашкерська Галина Володимирівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри обліку і аудиту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Луців Богдан Любомирович,
Тернопільський державний економічний університет,
проректор з навчально-методичної роботи;

кандидат економічних наук, доцент
Паранчук Степан Васильович,
Національний університет „Львівська політехніка”,
доцент кафедри фінансів.

Провідна установа: Державна установа „Інститут економіки та прогнозування
НАН України”, відділ досліджень розвитку та
регулювання фінансових ринків (м. Київ).

Захист дисертації відбудеться 6 жовтня 2006 року о 12⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.154.02 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук в Інституті регіональних досліджень НАН України за адресою: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту регіональних досліджень НАН України за адресою: 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.

Автореферат розісланий 5 вересня 2006 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

І.З.Сторонянська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Реалізація кредитних відносин на сучасному етапі розвитку суспільства та економіки відбувається через спеціалізовані кредитні установи, які є учасниками ринку кредитних послуг і мають у розпорядженні та бажають передати в тимчасове користування іншим суб'єктам акумульовані вільні кошти. Особливе місце у кредитній сфері економіки країни посідають банківські установи.

В умовах обмежених джерел для формування ресурсного потенціалу банки потребують надійних напрямів їх вкладення, що передбачає організацію діяльності, спрямованої на підвищення якості пропонованих фінансових послуг та ефективності їх здійснення. Надзвичайно важливого значення для банку набувають питання вдосконалення та уніфікації існуючих систем фінансового менеджменту і формування стабільного механізму управління фінансами банку.

В Україні ведення підприємницької діяльності відбувається в умовах невизначеності, конфліктності та невпевненості в отриманні очікуваного результату, а тому виникає економічний ризик, погіршується структура активів банку, знижується ефективність операцій, що призводить до кризових ситуацій. З огляду на це перед менеджментом банків постає завдання вчасно ідентифікувати ризики, оцінити масштаби можливих збитків, знайти методи попередження чи джерела покриття втрат, забезпечуючи достатні прибутки та збереження коштів вкладників для підтримки життєдіяльності банку.

Неефективне управління банківськими ризиками, зокрема кредитними, підвищує ймовірність настання збитків та втрати вкладених ресурсів. Це зумовлює потребу в підвищенні якості методики аналізу та оцінки кредитних ризиків банків, яка повинна відповідати вимогам регулюючих органів країни та забезпечувати адекватний рівень оптимізації співвідношення ризику і доходу банків.

Кредитній діяльності банківських установ, її ролі в економічному розвитку країни та дослідженню специфіки кредитних ризиків присвячено праці вітчизняних науковців В.В. Вітлінського, О.Д. Вовчак, І.В. Волошина, В.М.Гесця, А.М. Герасимовича, О.В. Дзюблюка, О.Д. Заруби, Л.М.Кіндрацької, М.А. Козоріз, М.І. Крупки, Б.Л. Луціва, А.М. Мороза, С.В. Паранчука, І.М. Парасій-Вергуненко, О.В. Пернарівського, Л.О. Примостки, М.І. Савлука, Т.С. Смолженко, Р.І. Тиркала, Л.І. Федулової, З.І. Щебиволока.

У напрямі дослідження теоретичних та практичних аспектів ідентифікації, аналізу та управління ризиками банківської установи працюють зарубіжні фахівці П. Роуз, Дж. Сінкі (мол.), Дж. К. Ван Хорн, Л.Г. Батракова, І.Т.Балабанов, І.В. Вишняков, В.Н. Єдронова, О.І.Лаврушин, С.Ю. Хасянова.

Відаючи належне ученим, які досліджують теорію та методологію кредитної діяльності банків і ризиків, які її обтяжують, зазначимо, що питання стосовно визначення економічної сутності кредитного ризику та його

класифікації залишаються недостатньо висвітленими, а методика системного аналізу, оцінки та інструментарій управління кредитним ризиком у різних площинах його виникнення, а саме: на рівні кредитної угоди, кредитного портфеля та загалом банківської установи, потребують подальших досліджень. Це зумовило вибір теми дисертаційної роботи й свідчить про її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана як складова комплексної науково-дослідної теми кафедри обліку і аудиту економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка „Розвиток обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання в Україні” (номер державної реєстрації 0105U007468). За цією темою автором розроблено рекомендації щодо удосконалення оцінки кредитних ризиків банківських установ для забезпечення ефективності системи управління банку.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні та поглибленні методики аналізу й оцінки кредитних ризиків для підвищення ефективності ризик-менеджменту в банках. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких наукових завдань:

- з'ясувати економічну сутність категорії „ризик” у фінансовій сфері, дати оцінку існуючим класифікаціям ризиків банківської діяльності та запропонувати до використання удосконалену класифікацію ризиків банківської сфери;
- обґрунтувати потребу в поглибленому аналізі кредитних ризиків банків за видами, запропонувати їхню розширену класифікацію для підвищення ефективності ризик-менеджменту;
- проаналізувати головні напрямки фінансового менеджменту в банках та визначити основні засади ризик-менеджменту як ключової ланки системи управління ризиками в банку;
- запропонувати етапи комплексного підходу до аналізу та оцінки кредитного ризику потенційного позичальника, яка ґрунтується на оцінці його фінансового стану, якісних характеристик та ринкових умов функціонування;
- дослідити методики аналізу кредитоспроможності позичальників і запропонувати базову методику аналізу й оцінки кредитного ризику, яка б забезпечувала комплексний підхід до усіх якісних та кількісних характеристик позичальника і давала змогу сформуванню відповідного рівня резервів на покриття можливих втрат за кредитними операціями;
- удосконалити сучасні інструменти організації та методи управління кредитним портфельним ризиком шляхом чіткого формулювання етапів аналізу та оцінки кредитного портфельного ризику і послідовності їхнього здійснення;
- вивчити проблему страхування фінансових ризиків та запропонувати схеми співпраці банку-кредитора, позичальника і страхової компанії для досягнення максимальної ефективності в процесі управління кредитним ризиком на рівні позичальника;

- сформулювати головні напрями усунення проблемних кредитів зі структури кредитного портфеля банку, пріоритетні завдання моніторингу та контролю за перебігом кредитної угоди протягом терміну її дії;
- визначити ступінь впливу зміни величини активів і пасивів банку на його прибутковість та рівень кредитного ризику з метою оптимізації фінансового менеджменту банку.

Об'єктом дослідження є процеси управління кредитними ризиками банків України.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні і прикладні аспекти управління кредитними ризиками на основі удосконалення їх оцінки.

Методи дослідження. У дисертації використано статистичний метод при дослідженні специфіки діяльності банків у сфері кредитування; загально-наукові методи аналізу, синтезу при дослідженні та узагальненні зарубіжного та вітчизняного досвіду оцінювання кредитного ризику банківських установ; системний і комплексний методи, метод експертних оцінок – при розробці методики оцінки кредитного індивідуального ризику, абстрактно-логічний – при обґрунтуванні та узагальненні теоретичних висновків та практичних реко-мендацій. Для обчислення та опрацювання інформації використано такі методи дослідження, як групування, порівняння, показники середніх та відносних величин, методи графічного зображення.

Емпіричною основою є результати економічних досліджень, зарубіжного та вітчизняного досвіду діяльності банків, інформаційним забезпеченням - законодавчі та нормативні акти, періодичні та монографічні видання, а також статистичні зведення Національного банку України та річна фінансова звітність низки банків України.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному:

Уперше:

- введено і обґрунтовано доцільність використання поняття кредитного балан-сового ризику, який полягає у ймовірності настання негативних змін у фінансовому становищі банку в зв'язку зі змінами структури, термінів та динаміки складових елементів активної та пасивної частини його балансу, що дає змогу підвищити ефективність реалізації функцій ризик-менеджменту в банківській установі;
- процес аналізу та оцінки кредитного ризику щодо позичальника структурно розподілено в розрізі об'єкта, суб'єкта кредитування та ринкового середо-вища функціонування суб'єкта і реалізації об'єкта кредитування; розроблено базову поетапну методику оцінки кредитного ризику щодо потенційного позичальника (юридичної та фізичної особи) з подальшим віднесенням його до відповідного класу ризику з метою прийняття рішення про видачу кредиту чи відмову у кредитуванні.

Удосконалено:

- класифікацію кредитних ризиків банку, які виникають на кожному етапі кредитного процесу і діють протягом усього терміну кредитного договору в розрізі основних структурних складових: кредитного індивідуального ризику, кредитного портфельного ризику, кредитного ринкового ризику, кредитного балансового ризику та кредитного ризику щодо банку-позичальника;
- підходи до управління кредитним ризиком у розрізі його складових: кредитного індивідуального ризику через систему коригування умов кредитного договору (терміну та розміру кредиту), кредитного портфельного ризику че-рез механізм ліквідації проблемних кредитів з структури кредитного порт-феля, кредитного балансового ризику шляхом оптимізації структури активів та пасивів банку за розмірами і термінами.

Отримали подальший розвиток:

- схеми співпраці банків та страхових компаній щодо страхування кредитних ризиків, які забезпечують мінімізацію кредитного ризику та розширюють спектр банківського забезпечення за позиками;
- методичні підходи до визначення точки беззбитковості для банку за кре-дитними операціями з використанням показника чистої відсоткової маржі та резерву на покриття можливих втрат за кредитами за певний звітний період з метою адекватного формування ціни на кредитні ресурси, яка покриває кредитний ризик банку і прибуток.

Практичне значення отриманих результатів полягає у використанні методичних рекомендацій та окремих розробок автора щодо оцінки кредитного ризику у процесі прийняття рішення про доцільність видачі кредиту потен-ційним позичальникам (ЛОД АППБ АВАЛЬ, Довідка №07-2/15-3643 від 07.12.05 р.; Львівське відділення № 1 КБ „Українська фінансова група”, Довідка №62 від 22.08.06 р.; ВАТ „Електрон-банк, Довідка № 24-1/4437 від 04.09.06 р.).

Запропоновані автором схеми співпраці страховиків та банківських уста-нов набули практичного застосування у діяльності страхової компанії для ви-рішення питань страхування фінансових ризиків (ЛФ ВАТ „Страхова компанія „Універсальна”, Довідка № 588/1 від 19.09.05 р.).

Теоретико-методологічні напрацювання автора використовують у нав-чальному процесі, зокрема для читання дисциплін: „Діловодство в банках”, „Звітність кредитних установ”, (Львівський національний університет імені Івана Франка, Довідка б/н від 14.06.06р.)

Апробація результатів дисертації. Результати проведеного досліджен-ня пройшли апробацію на таких науково-практичних конференціях: „Економіка пострадянських країн стан та перспективи розвитку”(07-08 травня 2003 р., Львів); „Ринкова трансформація економіки України: теорія, практика, перспек-тиви” (24-25 жовтня 2003 р., Львів); „Економіка посткомуністичних країн в умовах глобалізації” (23-24 квітня 2004 р., Львів); „Економіка України в євро-інтеграційних процесах” (22-23 жовтня 2004 р., Львів); „Реформування фінан-сово-кредитної системи”(30-31 травня 2003 р., Луцьк); „Облік, аналіз і

аудит у сучасному бізнесі” (27-28 травня 2004 р., Львів); „Обліково-аналітичні системи суб’єктів господарської діяльності в Україні”(25-26 березня 2005 р., Львів).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у десяти наукових статтях і матеріалах науково-практичних конференцій загальним обсягом – 2,84 д.а., у тому числі у фахових виданнях – 2,22 д.а.

Структура та обсяг дисертації. Основний зміст роботи викладено на 199 сторінках комп’ютерного тексту. Він охоплює вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, який містить 195 найменувань. У роботі наведено 25 рисунків та 30 таблиць (з яких 22 займають площу цілої сторінки), 27 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання наукового дослідження, визначено об’єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, наведено інформацію стосовно апробації та публікацій результатів дисертаційної роботи.

У першому розділі „**Теоретичні засади дослідження кредитних ризиків банківської діяльності**” висвітлено особливості функціонування банківських установ на ринку фінансових послуг, зокрема у сфері кредитування, досліджено економічну сутність кредитних ризиків банків та обґрунтовано необхідність удосконалення їхнього аналізу й оцінки для побудови ефективної системи управління.

Дослідження виконано на підставі вибірки з п’яти банківських установ (ЗАТ КБ „Приватбанк”, АПФБ „Аваль”, ВАТ „Кредобанк”, ВАТ СКБ „Дніс-тер”, ВАТ „Банк Універсальний”) із чотирьох класифікаційних груп за період з 2001 по 2005 рр. У діяльності банківських установ автором виявлено таку особливість: банківський бізнес базується на принципі високого лівереджу, тобто низького співвідношення капіталу та зобов’язань, яке недопустиме для будь-якого іншого виду господарської діяльності і є специфічною рисою саме банківської діяльності. Відповідно, перед банками стоїть завдання зі збереження, раціонального використання та примноження фінансових ресурсів суб’єктів ринкової економіки, адже залучені кошти фізичних та юридичних осіб у структурі пасивів банків України становлять від 62 до 75%. У табл.1 для висвітлення особливостей банківського бізнесу наведено два економічні показники: показник співвідношення зобов’язань банку та власного капіталу (K_1) і показник співвідношення зобов’язань банку та валюти балансу (K_2) у відсотках.

Ризик є багатогранною категорією, тому залежно від сфери дослідження його зміст дещо відрізняється, і його можна розглядати через категорію невизначеності або категорію ймовірності. У дисертаційній роботі ризик визначено як ймовірність виникнення непередбачуваних змін, які матимуть

негативний вплив на запланований результат здійснюваної операції внаслідок того, що суб'єкт діє в умовах невизначеності.

Таблиця 1

Економічні показники діяльності низки банків України
за 2000 - 2005 роки*

Роки	Приватбанк		Аваль		Кредобанк		Дністер		Універсальний	
	К ₁	К ₂ , %	К ₁	К ₂ , %	К ₁	К ₂ , %	К ₁	К ₂ , %	К ₁	К ₂ , %
2000	10,36	91,2	17,37	94,56	4,66	82,34	4,53	81,91	-	-
2001	11,22	91,8	16,8	94,38	10,17	91,05	5,61	84,87	98,9	49,72
2002	10,28	91,13	8,97	89,97	5,93	85,58	7,05	87,57	2,42	70,78
2003	9,3	90,29	9,95	90,87	7,35	88,02	7,92	88,79	2,84	73,99
2004	9,04	90,04	8,1	89,01	8,03	88,93	7,01	87,51	3,11	75,64
2005	8,7	89,7	10,03	90,94	11,77	92,17	8,44	77,32	4,46	81,7

* Розраховано на основі даних НБУ

Кредитування є основним напрямом вкладення ресурсів банку з метою отримання прибутку і займає в структурі активів вітчизняних банків від 58 до 74 %. Питома вага відсотків за кредитами найбільша серед відсотків за активними операціями, які складають основну частку усіх банківських доходів і становлять до 60%. Кредитний ризик діє протягом усього терміну кредитного договору й обтяжує активні операції банку в обсязі сформованого кредитного портфеля. Тому оцінка та управління кредитним ризиком, який пов'язаний з імовірністю того, що позичальник не зможе створити адекватного грошового потоку для виконання своїх зобов'язань перед банком у повному обсязі, має першочергове значення в банківській діяльності.

Досліджуючи економічну сутність кредитного ризику, автором з'ясовано, що це можливість виникнення непередбачених подій, які спричиняють негативний вплив на результати діяльності банківської установи в сфері кредитних відносин і призведуть до втрати частини активів банку та недо-отримання прибутку у вигляді відсотків за користування ними.

На думку автора управління кредитним ризиком у банківських установах повинно відбуватися, насамперед, у розрізі його видів, тому розроблено класифікацію кредитних ризиків (рис. 1).

У роботі запропоновано такі авторські підходи до визначення кредитних ризиків:

Кредитний індивідуальний ризик – це ризик, пов'язаний з тим, що позичальник не зможе або не захоче виконати свої зобов'язання за кредитною угодою щодо повернення позикових коштів та відсотків за користування цими коштами.

Кредитний портфельний ризик – це можливість зменшення вартості частини активів банку або зниження їхньої прибутковості відносно розрахункового запланованого рівня у зв'язку з динамікою структурних

елементів кредитного портфеля, що впливає на фінансовий стан банківської установи та її платоспроможність.

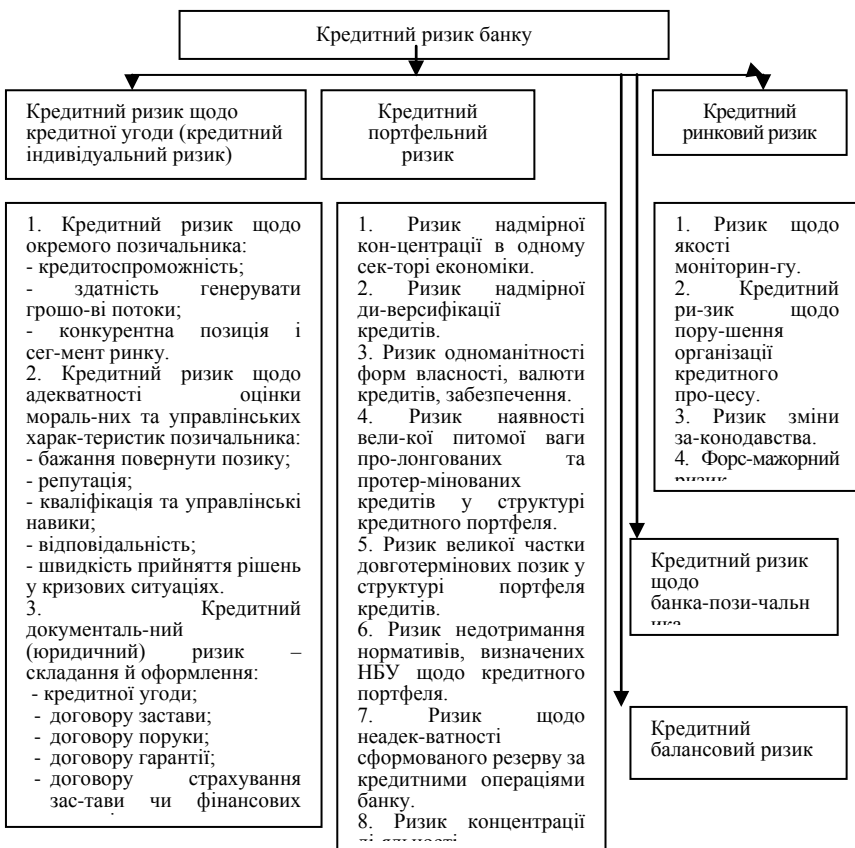

Рис. 1. Класифікація кредитного ризику банку

Кредитний ризик щодо банка-позичальника – це окремий тип кредитного ризику, пов’язаний з тим, що банк-позичальник не зможе або не захоче виконати свої зобов’язання за кредитною угодою щодо повернення позикових коштів та відсотків за користування ними, а це призведе до негативних змін у структурі активів банківської установи.

Кредитний ринковий ризик - це ризик, пов’язаний зі змінами, кризовими явищами в ринковому середовищі, певному регіоні чи державі функціонування суб’єкта кредитування та реалізації кредитної угоди, що можуть призвести до

проблем платоспроможності як окремих позичальників, так і банківської установи.

Кредитний балансовий ризик – полягає у ймовірності настання нега-тивних змін у фінансовому становищі банку в зв'язку зі змінами структури, термінів і динаміки складових елементів активної та пасивної частин його балансу.

У другому розділі „**Методичні основи оцінки кредитних ризиків банківських установ**” розглянуто основні підходи до аналізу та оцінки кредитних ризиків банківських установ, досліджено кредитний індивідуальний ризик та розроблено методику оцінки кредитного ризику щодо позичальника юридичної та фізичної особи, запропоновано методичні основи аналізу кредитного портфельного ризику.

На підставі дослідження результатів діяльності банків за 2001 - 2005 ро-ки, з'ясовано, що в діяльності банків є низка недоліків, які свідчать про суттєві проблеми в стратегії управління кредитним ризиком, зокрема: недостатня оцінка ризиків за кредитною угодою, поверхневий аналіз фінансового стану позичальника без урахування його якісних характеристик та специфіки кре-дитованого проекту, недостатній економічний та юридичний контроль за доку-ментальним оформленням кредиту, брак дієвого контролю за використанням кредитів, збереженням застави та повнотою розрахунків. Усунення цих недоліків дасть змогу забезпечити стабільність та фінансову незалежність бан-ківської установи. Це досягається, зокрема, через уніфікацію та вдосконалення управління кредитними ризиками.

Аналіз зарубіжних методик оцінки потенційних позичальників та методик аналізу кредитоспроможності позичальника вітчизняних банків: АППБ “Аваль”, ВАТ “Кредобанк”, ВАТ “Банк Універсальний” показав, що для реалізації кредитних відносин банківські установи розробляють методику оцінки кредитоспроможності, а для оцінки та управління кредитними ризиками - методику оцінки ризиків. У дисертації запропоновано об'єднати ці дві методики і в процесі прийняття рішення про видачу кредиту оцінювати не лише здатність позичальника повернути позикові кошти та відсотки за ними, а й ризик щодо кредитної угоди. Це дає змогу створити адекватний розмір резерву, а також приймати рішення щодо управління кредитним ризиком. В дисертації запропоновано використовувати такий методичний підхід до аналізу позичаль-ників, який дасть змогу охопити всі сторони їхньої діяльності, забезпечить комплексне управління кредитним ризиком щодо відповідної кредитної угоди та слугуватиме базовою методикою для оцінки кредитного ризику за угодою. Схематично ця методика відображена на рис. 2.

Розроблена автором методика передбачає, що кредитний ризик окремого позичальника оцінюється підрахунком балів ризику, які присвоюють йому в процесі аналізу в розрізі складових методики – показників, що відповідають кожному з етапів аналізу (див. рис.2), тобто: об'єкта кредитування, суб'єкта кредитування, середовища функціонування суб'єкта та реалізації об'єкта

вкладення кредитних ресурсів. Позичальників класифіковано на п'ять груп: Група А (позичальник надійний) – до 100 балів; Група Б (мінімальний рівень ризику) 101 - 150 балів; Група В (допустимий рівень ризику) 151-200 балів; Група Г (критичний рівень ризику) 200-250 балів; Група Д (катастрофічний рівень ризику) - понад 250 балів.

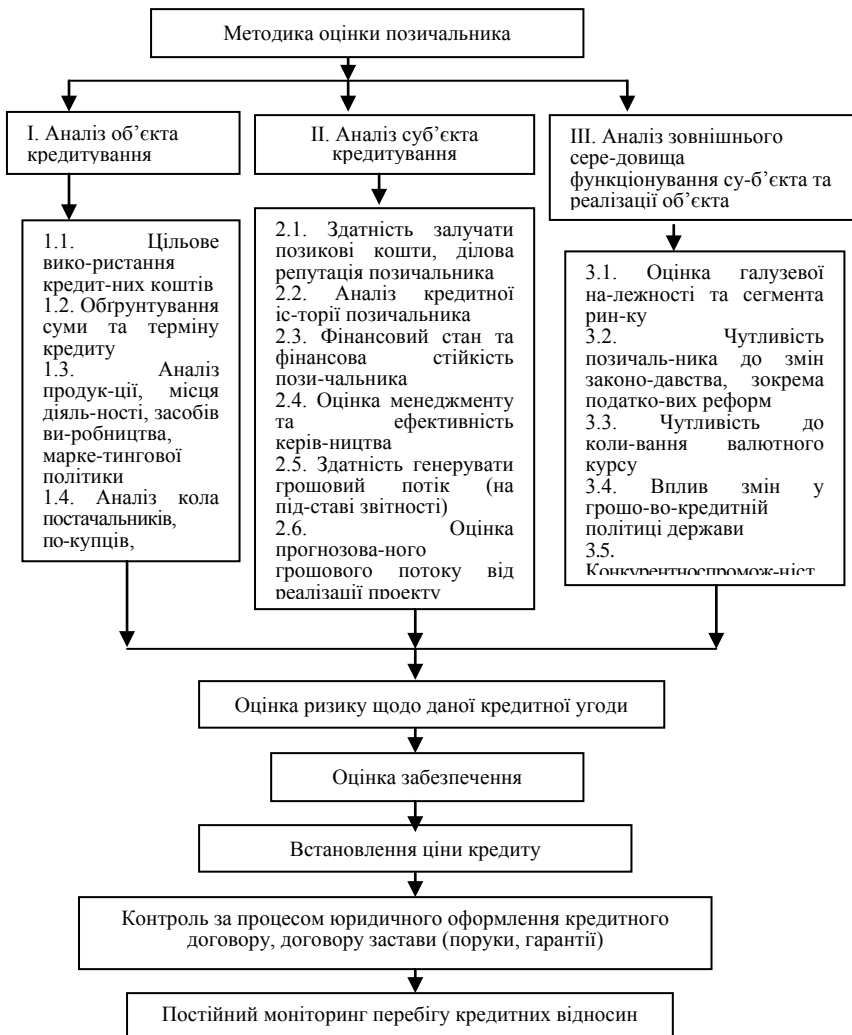

Рис. 2. Методика оцінки кредитного ризику щодо кредитної угоди

Методика оцінки кредитного ризику щодо позичальників - фізичних осіб суттєво відрізняється від оцінки підприємств-позичальників. Споживчі кредити найприбутковіший вид активних вкладень банківських установ, та, водночас, вони мають найвищий ступінь ризику. Це зумовлено тим, що фінансовий стан окремої особи чи сім'ї може різко погіршитися внаслідок втрати роботи чи хвороби. Аналіз та оцінку кредитного ризику щодо позичальника-фізичної особи в роботі виконано за аналогічною схемою, яка ґрунтується на присвоєнні певного рівня балів ризику таким якісним та кількісним характеристикам фізичної особи: загальні дані (вік, сімейний стан, кількість дітей, місце працевлаштування, стаж роботи тощо); фінансові показники (рахунки в банку, заробітна плата, кредитна історія, володіння нерухомістю тощо); умови кредитування та забезпечення; моральні якості позичальника.

На підставі аналізу оцінюють кредитний ризик і фізичну особу відносять до певної групи: Група А (позичальник надійний) – до 45 балів; Група Б (мі-німальний рівень ризику) 46-60 балів; Група В (допустимий рівень ризику) 61-75 балів; Група Г (критичний рівень ризику) 76-100 балів; Група Д (ка-тастрофічний рівень ризику) – понад 100 балів.

У дисертаційній роботі з'ясовано, що ризик щодо кредитної угоди формує і помножує ризик щодо кредитного портфеля, і чим ширший спектр та різносторонність форм і видів банківського кредитування, тим нижча ймовірність настання кризи одночасно всіх клієнтів банківської установи, що, від-повідно, призведе до втрати її ліквідності та банкрутства. Для ефективного аналізу кредитного портфельного ризику з метою прийняття рішень щодо управління кредитною діяльністю запропоновано таку послідовність:

1. Аналіз сформованого кредитного портфеля щодо:
 - збільшення (зменшення) обсягу кредитної діяльності банку порівняно з попередніми періодами та іншими банками;
 - зміни частки сформованого кредитного портфеля в загальній структурі активів банку (структурі робочих активів банку);
 - оборотності кредитів;
 - рівня диверсифікації кредитних вкладень у розрізі різноманітних класи-фікаційних ознак: у розрізі клієнтів банку; у розрізі форми забезпечення за кредитами, які становлять структуру портфелю; у розрізі галузей економіки; у розрізі термінів; в розрізі сум кредитів; у розрізі валюти кредиту; у розрізі територій функціонування клієнтів.
2. Аналіз дохідності кредитного портфеля та доцільність запроваджених від-соткових ставок за кредитами на покриття прийнятого на себе ризику в розрізі кожної кредитної операції.
3. Аналіз та оцінка кредитних ризиків, які виникають у зв'язку зі сформованим кредитним портфелем та достатності створених резервів і дотримання нормативів.

4. Розрахунок ступеня повернення позик і виявлення пролонгованих, простро-чених та проблемних кредитів у загальній структурі портфеля.
5. Аналіз якості моніторингу позик та ефективності виявлення ним перших проявів проблемних кредитів. Аналіз методів запобігання та уникнення непо-вернення кредитів і відсотків за ними або порушення графіку погашення.
6. Дослідження результатів аналізу та розроблення пропозицій, вимог, внесення обмежень щодо подальшої кредитної діяльності та прийняття рішень щодо управління ризиками в розрізі виявлених таких аспектів: надмірна диверси-фікація портфеля, що зумовлює неадекватну якість аналізу та оцінки інди-відуальних кредитних ризиків, сукупність яких формує загальний портфель-ний кредитний ризик; одноманітність клієнтів-позичальників: за формою власності, за галуззю та сектором економіки, за пропонованим забезпеченням за позикою, за територією функціонування; одноманітність кредитів за сума-ми, термінами, валютою, умовами отримання та погашення, напрямками їх використання позичальниками; неадекватне формування резервів, порушення нормативів діяльності; суттєве збільшення проблемних позик у структурі кре-дитного портфеля.

У третьому розділі „**Основні напрямки управління кредитними ри-зиками**” проаналізовано основні шляхи мінімізації рівня кредитного ризику в розрізі його структурних складових: кредитного індивідуального ризику, кре-дитного портфельного ризику, кредитного ринкового ризику, кредитного балансового ризику.

На підставі вивчення, систематизації та узагальнення основних напрямів ризик-менеджменту в банку узагальнено методи управління кредитним ри-зиком за його видами (табл. 2).

Позичальник виконує свої зобов'язання перед банком за кошти виручки від реалізації, що є для банку первинним джерелом погашення позики. Саме аналіз здатності клієнта генерувати грошовий потік для повернення кредиту та відсотків - мета оцінки кредитного індивідуального ризику.

Для реалізації вимог з первинних джерел, що в повному обсязі відповідає умовам кредитної політики банку, необхідно не лише адекватно оцінити кредитоспроможність позичальника, а й розрахувати термін та обсяг кредиту, що забезпечить зменшення кредитного ризику і реалізацію перерозподільної функції кредиту з належним використанням позикових коштів позичальником у зв'язку з обранням оптимальних умов запозичення ресурсів і їхнього ефективного використання та, відповідно, збільшить прибуток і позичальника, і банківської установи. В дисертаційній роботі запропоновано чинники до яких належать динаміка прибутку позичальника та можливість погашати кредит й відсотки без впливу на цикл операційної діяльності, які необхідно враховувати для визначення умов кредитування (залежно від групи позичальника): оптимального терміну кредитної угоди та суми щомісячного внеску.

До головних вторинних методів мінімізації кредитного індивідуального ризику належать: забезпечення за позицією та страхування відповідальності позичальника перед банком.

Таблиця 2

Методи управління кредитними ризиками комерційних банків

Вид кредитного ризику	Способи (методи) управління кредитним ризиком
<i>Кредитний індивідуальний ризик (ризик щодо кредитної угоди).</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз кредито- і платоспроможності позичальника, його здатності генерувати грошові потоки для розрахунків за кредитом та відсотками. 2. Лімітування. 3. Створення резерву на покриття для відшкодування можливих втрат за кредитом та відсотками за ним. 4. Страхування ризику неповернення позики. 5. Укладання угоди про забезпечення зобов'язань за позицією: (застава, гарантія, порука). 6. Розподіл ризиків (консорціумне кредитування, паралельне кредитування). 7. Дотримання нормативів ризиків, регламентованих НБУ та внутрішніми положеннями банку. 8. Моніторинг та контроль руху позиченої вартості. 9. Юридично грамотне документування процесу видачі кредиту та оформлення забезпечення за кредитом. 10. Високий рівень кваліфікації спеціалістів кредитного відділу та раціональний розподіл управлінських функцій
<i>Кредитний портфельний ризик</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диверсифікація кредитного портфеля: <ul style="list-style-type: none"> - щодо термінів кредитів; - щодо позичальників (галузь, сегмент ринку, форма власності та інше); - щодо забезпечення; - щодо валюти кредитів. 2. Лімітування. 3. Резервування. 4. Контроль за структурою портфеля, його частки в загальних активах банку. 5. Зменшення частки пролонгованих та проблемних кредитів.
<i>Кредитний ринковий ризик</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стрес-тестування, тобто моделювання найгірших сценаріїв подій в економічному середовищі та розробка можливих альтернатив виходу з кризи. 2. Дотримання нормативів банку з метою зменшення чутливості банку до змін в економіці. 3. Комплексне страхування банку. 4. Кваліфікований персонал на усіх ділянках банківської діяльності. 5. Поточний аналіз стану ринку по галузях економіки з якими співпрацює банк, банківського сектору економіки та економіки в цілому по країні. 6. Здобуття додаткової інформації за всіма можливими каналами і здатність прогнозувати розвиток економіки та банківського сектора зокрема.
<i>Кредитний балансовий ризик</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збалансування активів та пасивів за термінами. 2. Збалансування активів та пасивів за обсягами в розрізі структурних елементів. 3. Ціноутворення за кредитами, яке враховує обсяг сформованого резерву та відсоткову маржу.

Зарубіжна практика свідчить, що ефективною формою забезпечення повернення кредиту і сплати відсотків за ним є добровільне страхування відповідальності перед банком за своєчасне та повне (або часткове) погашення кредитів, включаючи відсотки за користування ними. Однак, цей вид страхування майже не використовують у практиці банків України, з огляду на недовіру до страхових компаній. На думку автора, страхування кредитного ризику може бути ефективним для банківської установи і страхової компанії за умови укладення угод таких видів:

- 1) тристороння угода, за якою і банк і страхувальник (позичальник) беруть безпосередню участь в процесі страхування та співпрацюють зі страхо-вником протягом усього терміну кредитування та страхування. Це дасть змогу страховику адекватно оцінити рівень ризику щодо страхувальника, адже банк перш ніж надавати кредит, уже виконав такий аналіз і може надати необхідну інформацію страховику для визначення розміру страхової премії.
- 2) тристороння угода, яка має риси (1), але передбачає таку особливість: страхове відшкодування виплачують позичальнику на відкритий банком-кредитором йому позиковий рахунок, з якого банк уже списує основну суму боргу та відсотків як звичайне повернення кредиту. Це важливий аспект, адже страхове відшкодування банк отримує і сплачує з нього податок на прибуток, а у випадку передання страхового відшкодування самим позичальником виконується принцип поворотності щодо позикової вартості.
- 3) Страхувальником є сам банк-кредитор і вигодонабувачем також з обов'язковим зазначенням пункту про сплату страхової премії позичальником.

У процесі управління кредитним портфелем банку для своєчасності повернення кредитів необхідно, насамперед, зробити такі кроки: визначити загальну суму протермінованої заборгованості за позиками та відсотками за ними; з'ясувати терміни і причини виникнення такої заборгованості; розглянути структуру проблемної заборгованості та простежити динаміку зміни цієї суми протягом аналізованого періоду; розробити систему заходів щодо ліквідації протермінованих позик зі структури кредитного портфеля банку.

У роботі з проблемними кредитами банк може використовувати добро-вільні та примусові методи ліквідації кредитної заборгованості з кредитного портфеля. До добровільних методів зачисляють реабілітацію кредитної заборгованості. На думку автора реабілітація проблемних кредитів - ширше поняття й краще підходить для визначення методу управління проблемними кредитами, і вона охоплює етап реструктуризації боргу та „реанімації” позики, який пропонують до використання вітчизняні науковці. З таких позицій суть реабілітації полягає в співпраці банку з позичальником щодо вжиття усіх можливих заходів для поліпшення фінансового стану позичальника

з метою виконання ним боргових зобов'язань перед банком і переведення позики в клас під контролем або стандартний. Якщо жоден з добровільних заходів не дає реальної можливості повернення кредиту, то банк застосовує примусові заходи щодо стягнення боргу.

За умов прийняття на себе ризику, банк свідомо йде на функціонування в певній невизначеності щодо майбутніх подій. Відповідно, завжди існує ймо-вірність настання збиткових ситуацій та втрат, що спонукає банк не покла-датися лише на його власний аналіз та оцінку кредитного ризику, а й уживати всіх заходів задля збереження стабільності та фінансової рівноваги банківської установи незалежно від обставин та ситуацій, які виникають в процесі кре-дитної діяльності. Головною передумовою збереження стабільності банківської установи є адекватне протиставлення рівня ліквідності активів терміновості виплат за зобов'язаннями і боргами, які представлені в пасиві. Дотримання оптимального співвідношення структури елементів активу та пасиву балансу банку дає змогу мінімізувати не лише ризик ліквідності, але й кредитний балансовий ризик, суть якого полягає в тому, що обсяг та термін залучених коштів, за які здійснюються активні вкладення, не повинні перевищувати термін та суму кредитування.

Банківські установи, які оцінюють ризики позичальника, приймають їх на себе, виключаючи або мінімізуючи ризик вкладника, тому частину банківсь-кої відсоткової маржі розглядають як компенсацію за ризик. В банківській практиці чиста відсоткова маржа (ЧВМ) - це співвідношення різниці між від-сотковими доходами та відсотковими витратами і середніх дохідних активів за певний період. Кредитний ризик за кредитним портфелем розраховується так:

$$КР = \frac{КР_{кл}}{КП} \quad (1)$$

де $КР_{кл}$ – обсяг класифікованих кредитів за ступенем ризику (резерв на покрит-тя можливих втрат за позиками); КП - сукупний обсяг кредитів (кредитний портфель банку).

У процесі розрахунку ЧВМ середні дохідні активи вітчизняних банків – це середній обсяг кредитного портфеля, адже кредити становлять найбільшу частку в структурі активів банківських установ. Відповідно, автором запропо-новано розраховувати точку беззбитковості банку щодо кредитів таким чином:

$$ЧВМ/КР = 1 \quad (2)$$

Отже, зроблено такий висновок: якщо ЧВМ покриває кредитний ризик і дає деякий прибуток банку, то діяльність є ефективною, адже визначаючи ціну кредиту, банк покриває витрати та кредитний ризик за угодою, а також планує отримати прибуток.

Автором запропоновано для підвищення ефективності управління кредитними ризиками здійснювати розрахунок показників прибутковості та

кредитного ризику для висвітлення якісних характеристик кредитної політики банківських установ (табл 3).

Аналіз розрахованих показників дає змогу виявити недоліки, допущені в процесі формування ціни на кредитні операції та в системі кредитування банку Порівняно з 2003 р. ВАТ СКБ „Дністер” у 2004 р. мав кращу відсоткову маржу, яка на 2,72% перевищувала рівень кредитного ризику, тоді як у 2003р. - лише на 0,38%.

Таблиця 3

Розрахунок показників прибутковості та кредитного ризику для банків ВАТ СКБ „Дністер” та ВАТ „Кредобанк”, тис. грн.

	Показники	ВАТ СКБ Дністер		ВАТ Кредобанк	
		2003	2004	2004	2003
1	Відсоткові доходи	39935,00	52324,00	157796	128561
2	Доходи за кредитами	35817,00	48549,00	146541	118548
3	Частка доходів від наданих кредитів ((ряд. 2/ ряд. 1)*100%)	0,90	0,93	0,93	0,92
4	Відсоткові витрати	30853,00	23414,00	93203,00	68536
5	Відсоткові витрати за кредитами (ряд. 4* ряд.3)	27672,06	21725,85	86555,18	63198,06
6	Відсоткова маржа (ЧВД) (ряд.2 – ряд. 5)	8144,94	26823,15	59985,82	55349,94
7	Чиста відсоткова маржа ((ряд.6 / ряд. 8)*100%)	3,48	8,35	5,84	6,79
8	Дохідні активи (кредитний портфель)	234326,00	321400,00	1026450	815655
9	Пасиви за якими платять відсотки	268814,00	384570,00	1180160	1019161
10	Спред ((ряд.2/ряд.8*100%)-(ряд.5/ряд.9*100%))	5,57	10,19	6,94	8,3
11	Резерв на покриття втрат за кредитами	13723,00	20144,00	76870	61970
12	Кредитний ризик за кредитним портфелем ((ряд. 11/ряд.8)*100%)	5,86	6,27	7,49	7,59

Чиста відсоткова маржа ВАТ „Кредобанк” не покриває ризику кредитного портфеля, відповідно, банк повинен покращити цінову політику щодо залучення ресурсів та їхнього використання шляхом активних вкладень у кредити, адже чиста відсоткова маржа повинна покривати кредитний ризик і відображати прибутковість банку.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження узагальнено теоретичні аспекти аналізу та управління кредитними ризиками в банках. Одержано нові наукові та практичні

результати, запропоновані для вирішення наукової проблеми розробки ефективної методики аналізу та оцінки кредитних ризиків. Отримані теоретичні узагальнення та результати дослідження полягають у такому:

1. Для вдосконалення системи управління банківською діяльністю запропоновано визначення категорії ризику як імовірності виникнення непередбачуваних змін, які негативно вплинуть на запланований результат здійсненої операції внаслідок того, що суб'єкт діє в умовах невизначеності. Удосконалено класифікацію банківських ризиків з метою підвищення ефективності системи управління в банках.
2. Кредитний ризик займає найбільшу частку в сукупності банківських ризиків з якими стикається банк у процесі діяльності на ринку. Дослідженням економічної сутності кредитного ризику, з'ясовано, що це можливість виникнення непередбачених подій, які спричинять негативний вплив на результати діяльності банківської установи в сфері кредитних відносин, що призведе до втрати частини активів банку та недоотримання прибутку у вигляді відсотків за користування ними.
3. Для реалізації функцій ризик-менеджменту в системі кредитних відносин доцільно використовувати запроповану автором класифікацію кредитних ризиків: кредитний індивідуальний ризик, кредитний портфельний ризик, кредитний ринковий ризик, кредитний ризик щодо банка-позичальника та кредитний балансовий ризик. Така класифікація дає змогу здійснювати управління кредитними ризиками на всіх рівнях їхнього виникнення: на рівні позичальника, на рівні кредитного портфеля банку, на рівні усієї структури балансу комерційного банку та на рівні банківської установи як елемента банківської системи України. В роботі запропоновано авторські підходи до визначення всіх видів кредитних ризиків, зокрема нового виду: кредитного балансового ризику, який полягає у ймовірності настання негативних змін у фінансовому становищі банку в зв'язку зі змінами структури, термінів та динаміки складових елементів активної та пасивної частини його балансу.
4. У дисертації показано, що ефективність здійсненої оцінки потенційного позичальника досягається за умови чіткого поетапного її структурування на етапи: аналіз об'єкта кредитування, аналіз суб'єкта кредитування та оцінка середовища функціонування суб'єкта кредитування та реалізації об'єкта кредитування. У роботі запропоновано методику оцінки кредитного ризику щодо позичальників юридичних та фізичних осіб, що дає змогу прийняти рішення про доцільність видачі кредиту, адекватно визначити обсяг формування обов'язкових резервів та обрати напрями управління кредитним ризиком.
5. Для ефективного аналізу кредитного портфельного ризику з метою прийняття рішень щодо управління кредитною діяльністю запропоновано поетапний аналіз, послідовне виконання якого дасть змогу забезпечити раціональне розміщення фінансових ресурсів та визначити пріоритетні напрями кредитної політики банку, а також обрати заходи щодо мінімізації

рівня кредитного портфельного ризику шляхом диверсифікації, лімітування та резервування.

6. Для реалізації головних функцій управління банківською діяльністю визна-чено основні елементи мінімізації кредитного індивідуального ризику, до яких належать: вибір оптимальної схеми кредитування клієнта банку в розрізі терміну та обсягу кредиту. Запропоновано моделі вибору виду заставного майна за позикою, а також схеми співпраці страхових компаній та банківсь-ких установ з метою мінімізації кредитного ризику щодо позичальника.
7. В процесі управління кредитним ринковим ризиком комерційний банк повинен не лише вживати усіх можливих заходів щодо його мінімізації, але й забезпечувати таку структуру активів та пасивів свого балансу, яка б давала змогу зберігати фінансову рівновагу, незважаючи на труднощі, спричинені виникненням проблемних кредитів та втратою частини ресурсів, вкладеної в кредитування. Головною передумовою збереження стабільності банківської установи є адекватне протиставлення рівня ліквідності активів терміновості виплат за зобов'язаннями і боргами, які представлені в пасиві. Дотримання оптимального співвідношення структури елементів активу та пасиву балансу банку дозволяє мінімізувати не лише ризик ліквідності, але й кредитний балансовий ризик, суть якого полягає в тому що обсяг та термін залучених коштів за рахунок яких здійснюються активні вкладення, не повинні переви-щувати термін та суму кредитування.
8. Зіставлення рівня кредитного ризику за кредитним портфелем та чистої відсоткової маржі дає змогу оцінити ефективність кредитної політики банку. Ступінь покриття кредитного ризику відсотковою маржею відображає рівень прибутковості кредитних операцій і впливає на формування ціни кредиту.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Публікації в наукових фахових виданнях:

1. Благодир Я.Я. Аналіз платоспроможності банка-позичальника// Формування ринкової економіки в Україні. – Львів: Інтереко, 2005. - Спецвипуск. 14.- С.377-389.
2. Благодир Я.Я. Аналіз впливу кредитного ризику на прибутковість банку// Галицький економічний вісник. - 2004. - № 4. – С.99-105
3. Благодир Я.Я. Моніторинг кредитних операцій у комерційних банках// Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Мале та середнє банківництво в умовах становлення ринкової системи в Україні (Збірник наукових праць)/ НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Вип. 6. - Львів, 2004.– С. 172-177.
4. Благодир Я.Я. Аналіз впливу кредитних операцій на фінансову рівновагу банку// Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2003. – Випуск 32. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – С. 94-99.

5. Благодир Я.Я. Мінімізація кредитного ризику в процесі здійснення активних операцій банку // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2004. – Випуск 33. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – С. 443-449.

Публікації за матеріалами конференцій:

6. Благодир Я.Я. Аналіз грошових потоків підприємства з метою визначення платоспроможності позичальника // Економіка пострадянських країн: стан та перспективи розвитку: Матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції, Львів, 7-8 травня 2003 р. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - С.15-16.
7. Благодир Я.Я. Ризик кредитного портфеля банку // Ринкова трансформація економіки України: теорія, практика, перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 24-25 жовтня 2003 р. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - с. 30-31.
8. Благодир Я.Я. Вплив зміни відсоткової ставки на прибутковість банку// Економіка посткомуністичних країн в умовах глобалізації: Матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції, Львів, 23-24 квітня 2004 р. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – С.27-28.
9. Благодир Я.Я. Управління кредитним ризиком// Облік, аналіз і аудит у сучасному бізнесі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Львів: ПП „Компакт-ЛІВ”, 2004. - С.38-41.
10. Благодир Я.Я. Інформаційне забезпечення кредитного процесу в комерційних банках// Обліково-аналітичні системи суб'єктів господарської діяльності в Україні: Тези міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 25-26 березня 2005 року. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. - с.119-120.

АНОТАЦІЯ

Благодир Я.Я. Управління кредитними ризиками на основі удосконалення їх оцінки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.04.01 – Фінанси, грошовий обіг і кредит. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2006.

У дисертації обґрунтовано теоретичні та методичні засади підвищення ефективності управління кредитними ризиками банківських установ на основі удосконалення їх аналізу та оцінки. Уточнено сутність категорій „ризик” та „кредитний ризик”; удосконалено класифікацію кредитних ризиків банків шляхом виокремлення нового виду ризику – кредитного балансового ризику; запропоновано етапи оцінки кредитного ризику щодо позичальника; розроблено методичку оцінки кредитного ризику юридичних та фізичних осіб з подальшим їх віднесенням до класу ризику для прийняття рішення про доцільність видачі

кредиту та формування адекватного рівня резервів банку відповідно до вимог Національного банку України; визначено основні підходи до аналізу та оцінки кредитного портфельного ризику для підвищення ефективності системи ризик-менеджменту банківської установи; досліджено методи управління кредитним ризиком щодо позичальника та запропоновано моделі вибору виду заставного майна за позицією, а також схеми співпраці страхових компаній та банківських установ з метою мінімізації кредитного ризику щодо позичальника; доведено, що головною передумовою збереження стабільності банківської установи є адекватне протиставлення рівня ліквідності активів терміновості виплат за зобов'язаннями і боргами, які представлені в пасиві, і дотримання оптимального співвідношення структури елементів активу та пасиву балансу банку дозволяє мінімізувати не лише ризик ліквідності, але й кредитний балансовий ризик, суть якого полягає в тому що обсяг та термін залучених коштів за які здійснюють активні вкладення, не повинні перевищувати термін та суму кредитування; обґрунтовано необхідність зіставлення рівня кредитного ризику за кредитним портфелем та чистої відсоткової маржі, що дасть змогу оцінити ефективність кредитної політики банку.

Ключові слова: ризик, фінансовий ризик, кредитний ризик, кредитний індивідуальний ризик, кредитний портфельний ризик, кредитний ринковий ризик, кредитний балансовий ризик, кредитний портфель, ризик-менеджмент, ліквідність.

АННОТАЦІЯ

Благодир Я.Я. Управление кредитными рисками на базе совершенствования их оценки. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.04.01. – Финансы, денежный оборот и кредит. – Институт региональных исследований НАН Украины, Львов, 2006.

Основные результаты диссертационной работы заключаются в обосновании теоретических и методических основ управления кредитными рисками банковских учреждений и разработке методов их оценки для повышения эффективности финансового менеджмента банков.

В работе, учитывая точки зрения отечественных и зарубежных специалистов в этой сфере, осуществлен углубленный теоретический анализ сущности категории “риск”, “кредитный риск”. Исходя из отсутствия единой классификации кредитных рисков банков, автор считает целесообразным классифицировать виды кредитных рисков на кредитный индивидуальный риск, кредитный портфельный риск, кредитный рыночный риск, кредитный риск банка-заемщика, кредитный балансовый риск. Разработана комплексная методика оценки кредитного индивидуального риска за этапами: анализ объекта кредитного процесса, анализ субъекта кредитного процесса, анализ рыночных

условий деятельности субъекта та реализации объекта кредитного процесса. Использование этой методики дает возможность оценить кредитный риск заемщика, определить его класс для принятия решения о целесообразности выдачи кредита и сформировать резерв на погашение убытков по кредитным операциям банка исходя из указаний Национального банка Украины.

В диссертации исследованы основные пути управления кредитными рисками банков, исходя из их классификации, разработанной автором. Предложено обоснованные рекомендации относительно страхования кредитных рисков для повышения эффективности кредитной политики банка. В результате исследования ликвидности активов банка и его обязательств за строками сделан вывод о необходимости управления кредитным риском и риском ликвидности банка на базе оптимизации активов и пассивов банка по строкам и размерам. Обосновано необходимость сопоставления кредитного риска банка и чистой процентной маржи для оценки эффективности системы риск-менеджмента в банке.

Ключевые слова: риск, финансовый риск, кредитный риск, кредитный индивидуальный риск, кредитный портфельный риск, кредитный рыночный риск, кредитный балансовый риск, кредитный портфель, риск-менеджмент, ликвидность.

ANNOTATION

Blahodyr Y.Y. Management of credit risks on the basis of improvement of their estimation. - Manuscript.

Thesis on the gaining scientific degree of candidate of economic sciences by speciality 08.04.01. - Finances, Financial Turnover and Credit. - Institute of Regional Research of NAS of Ukraine, Lviv, 2006.

In the dissertation the theoretical and methodical bases of management of credit risks of bank establishments and methods of their estimation for increase of efficiency of financial management of banks are covered.

The basic ideas and results concern: definitions of economic essence of a category of "risk" and "credit risk"; classifications credit risk of bank and definition of essence of their kinds; development of a technique of an estimation of credit risk of the borrower, definition of its class for acceptance of the decision about expediency of distribution of the credit and to generate a reserve on repayment of the losses behind credit operations of bank proceeding from the indications of National bank of Ukraine; to study of directions of management of credit risk of bank in different planes: the credit contract, credit portofolio and balance of bank establishment.

It is offered to banks to use a control system of credit risk, proceeding from the classification, developed by the author, for increase of financial stability, business activity, liquidity, profitability of bank.

Key words: risk, financial risk, credit risk, credit individual risk, credit portofolio risk, credit market risk, credit balance risk, credit portofolio, financial management, risk - management, liquidity.

Підп. до друку 28.08.2006. Формат 60x84/16. Папір друк.
Друк. на різогр. Гарнітура Times New Roman. Умовн. друк. арк. 1,2.
Обл.- вид. арк. 1,2. Тираж 100 прим. Зам. 383.

Видавничий центр Львівського національного університету
імені Івана Франка. 79000 Львів, вул. Дорошенка, 41.